

лица вместо тризъбец, клетка-рокля и рокля-клетка – това са само част от причудливите предмети на сцената. Очарователни кукли и маски в очарователно забавното представление. Ведро и цветно ще ни е в душата, докато се разхождаме в този непознат свят, който няма да е същият без своята необичайно изглеждаща и любима вещица.

В тези български спектакли всеки предмет е отразен в нова светлина и преоткрит в забавната игра на значенията. И на фона на тези повече от приятни представления, останалите останали в сянка. Но и те са гостатъчни да се съсредоточим в търсенето и намирането на любо-

вта и приятелството. Пък като ги открием, да не ги забравим или изхвърлим на боклука, защото те не са ново и красиво нещо след вторична преработка. Но явно животът е наистина веригата „за да намериш, трябва да изгубиш“. И твоето изгубено ще се превърне в намерено за някой друг. И никой няма да разбере, а ти ще вървиш по непознати улици (както се пее в същата песен). В познатото изгубваш и в непознатото намираш. И безценно е, че децата ни вдъхновяват и мотивират, за да правим тези открития. По-точно да си ги припомним в неочаквани моменти (в кукления театър). ■

Ямболски разговори

Боряна Георгиева разговаря с участници във фестивала

С г. изк. **Борис П. Голдовски**, президент на Центъра „С. В. Образцов“, Москва, председател на журито

– Какво е впечатлението ви от нивото на българския куклен театър, показано на фестивала?

– Няколко години не съм бил в България и не съм гледал ваши спектакли. Фестивалът ми направи голямо впечатление, защото ми даде възможност да видя и да се убедя в професионалното израстване на театъра. За това винаги ми е приятно да говоря. Професионалният ръст на българския куклен театър е очевиден. Имаше гости от Русия, Румъния, Украйна, но нашите български колеги демонстрираха по-високо професионално ниво и това го свързвам и с успешната работа на кукленотеатралната академия. Защото, ако овладееш основите на професионалната школа, можеш уверено да се усъвършенстваш в изкуството напред. Без това е невъзможно. На този фестивал окончателно се убедих в това. Тук имаше много и различни театри, с различни спектакли, но сред тях се откриха няколко безусловни лидери. И те бяха именно от българските куклени театри.

– Споделяте ли тревогата на проф. Георгиева, че куклите си отиват от кукления театър?

– Много обичам Николина Георгиева и се прекланям пред нея, защото тя е сред основателите на българската школа за куклен театър. Изключителен режисьор и изключителен педагог, но работата е там, че аз съм историк на театъра и знам, че разговорът за това да се върне куклата в театъра на куклите се води още от

60-те години на XX век. Всичко това е абсолютна истина, защото действително при куклениците винаги има изкушение да излязат на сцената без кукли. Но дължен съм да ви кажа, че аналогична ситуация има и в драматичния театър...

– ...спектакли без актьори?...

– ...често и без актьори, знаем и такива примери. От друга страна, когато отивам на премиера в драматичен театър, виждам, че той наполовина се състои от кукли. Това е двойна тенденция, но аз гледам оптимистично на проблема, защото кукленият театър без кукли няма да остане, а изкушения винаги ще има. Това е в основата на човешката природа. Що се отнася до спектаклите на този фестивал, ние се стремяхме да отбележим тези, които действително бяха театър с кукла. И то професионално поднесен театър с кукла. И именно затова дадохме голямата награда на спектакъла на домакините „Румето и старият лъв“. Работата е там, че той се показва най-хармоничен във всички свои елементи. На първо място беше класически куклен спектакъл, второ – художникът създаде действително класически интересна обстановка, всяка от куклите имаше определен характер и актьорите работеха прекрасно с тях. Също така отбелязахме и спектакъла „Джуджето Дъгоноско“. Ние отличихме режисьора, отличихме куклите, много интересен художник е работил и е показал възможностите на художника в кукления театър... И при сценографията отдадохме предпочитания на безусловно талантливата и оригиналната – това е „Фън и небесния дракон“. Но в този случай нищо ценно, освен сценографията, не видяхме. Сценографията, качеството на работата със светлината –

това беше безусловно професионално. Що се отнася до останалите елементи, те значително отстъпваха.

– В категория актьорско изпълнение, кои бяха категорично за награда?

– Що се отнася до актьорско изпълнение, безусловно ни покори частният театър от Велико Търново, който ни показа спектакъла „Принцесата и граховото зърно“. Двойката актьори са забележителни, бяха изумителни и е щастлив този театър, който има такива актьори. Освен това много ни хареса актьорският ансамбъл от спектакъла „Искам да стана голям“. Именно актьорският ансамбъл. Там не видяхме отделни ярки изпълнения, но колективът напълно постигна задачата си. Там даже не се открояваха отделни личности. Нужен е бил именно такъв дружен, талантлив колектив от актьори, който с половин гума се разбират един друг, който убличат зрителите в залата и това е много хубаво. Но освен това ние наградахме актрисата Ана-Мария Лалова, забележителна актриса, мисля, че в други спектакли тя се изявява още по-ярко, но в „Джуджето Дъгазоско“ беше с много сложни костюми, с много сложни кукли и удивително леко се справи с тях, с тези почти неразрешими за актьора задачи. Що се отнася до спектакъла „Изгубеният ключ“, за него може да се говори отделно. Изключително интересна пиеса. Мисля, че тази пиеса има още много бъдеще, мисля, че ще я поставят и други театри, може би не само куклени. И тук много важен беше разбира се актьорският гует. Този път не се получи напълно, но това не е страшно, ние забелязахме актьора, който беше най-близко до реализацията на идеята на Магдалена Митева, много интересна и като сценограф също. С голяма фантазия. Какво още ни зарадва. Зарадва ни драматургията, показана на фестивала. Удивително разнообразие. От спектакли, в които въобще няма никаква драматургия или почти, а просто се разказва някаква приказка, до спектакли с класически построена драматургия за деца, до ето такива експериментални спектакли като „Изгубеният ключ“, с няколко пласта – за децата, но в дълбочина – за възрастните, и издържани в лирически тон. Затова ме зарадва и това разнообразие, което далеч не се среща на всеки фестивал.

– Какво все пак не достига?

– Какво бих пожелал. Навярно това, което ще пожелаем и моите колеги – повече кукли в кукления театър. Това винаги го пожелаваме, защото, когато зрителят отива на куклен театър, той отива на куклен театър. Когато зрителят, възрастен или дете, влиза в кукления театър, той иска именно с помощта на куклите, актьорите и режисьорите да отключи своята фантазия. Това пожелавам, но не само на този фестивал, а на всички кукленици в Европа, Азия, Америка.

С Анжел Попов, актьор, режисьор

– Когато поставяш, какво търсиш в текста?

– Търся нещата, които са винаги около нас. Ако ти разкажа как реших да правя „Румето“, ще разбереш. Един ден, разхождайки се из парка, една майка ме посочи и каза на детето си, че ако не слуша, ще го даде на оня чичко с голямата коса и с голямата брада. Детето се обърна, видя ме и каза: „Мамо, това е баба Анжел“. И тя не можа да го уплаши, и то не се страхуваше от мен. Тогава потърсих

пиесата „Румето и стария лъв“. Проблемите са около нас, ние трябва просто да ги вземем и да ги поставим. Като малък съм се страхувал от много неща, защото майка ми и баща ми много са ме плашили. Този страх, мисля, че ни пречи по-късно сами да разберем кои сме и да си повярваме. И това момиченце, което не се страхуваше, беше точният човек на точното място, който да ми покаже за какво да се хвана.

– Казвай: „Не се страхувайте!“

– Да, това е най-важното. Не ми стигна текстът на Иван Остриков и затова си позволих да вмъкна във финала една песен, която заедно с още една група песничка ни казват, че и още нещичко е нужно – и приятелство, и добра гума. Другото, което искам да кажа на зрителите, е, че нещо, дори да е малко страшно, дори да е малко опасно, зад него е хубаво да видим красивото и доброто.

– Осъвремени ли приказката?

– Да. Приказката мисля, че е писана през 1972 г. Първо, махнахме „другарите“ от текста. Малко от текста, разбира се, трябваше да се осъвремени и песните трябваше да ги направим наново. Тогавашните проблеми не са били по-различни от днешните, но самият текст беше прекалено многословен. По онова време се правеха големи спектакли. Когато започна работа в Пазарджишкия театър, имах удоволствието да гледам колегите в един спектакъл за деца, в който имаше антракт. Имаше и много гудактика, която махнахме. С „Румето и старият лъв“ ни поканиха на гости в Галац, Румъния и трябваше да го правим на румънски, разбира се, на запис. Поканиха ни в Турция, в Бурса, в Одрин и трябваше да го направим и на турски. И играехме винаги на запис. Така че, премиерата му беше тук на фестивала, където за първи път го играехме на живо.

С Бисерка Колевска, режисьор

– Като режисьор какви възможности ти даде текстът на Юрий Дачев?

– Най-важното е, че драматургията всъщност не е някакъв различен прочит. Спазено е всичко, което го има в приказката. Но е изградено така, че може да се играе. Защото приказката е многословна, има много събития, не са изградени добре взаимоотношенията. Всъщност Юрий това успя да направи – да има интрига, завръзка, развързка, да има конфликти. Разбира се, ние много се намесихме в текста, защото пиесата е писана за драматичен театър, а тук сме все пак с маски, куклен театър и текстът идваше в повечко. Така че доста сме поорязали, но Юрий не се сърди, дори каза, че вариантът много му харесва. Когато имаш добър текст, можеш да надграждаш над него. Всичките ни спектакли с художничката Свила Величкова са визуално натоварени. Ние сме визуалисти и формалисти, но когато няма достатъчно сериозна основа, всичко остава само на нивото на визията. И актьорите добре разказаха историята. За първи път се опитвам да разказвам история, защото мен ме интересува визията. Даже много често спектаклите ми са без гуми, на сенки. Решихме този път тази хубава и смислена приказка да я разкажем от началото до край. Основните теми са две. Първата е за различните. Не може да се поиграваш на другите, че са дебели, или грозни, или с голям

нос. Иначе ще бъдем наказани. Представлението се занимава с катарзиса на Вилм – като се сържи лошо с възрастната дама и той се превръща също в грозен и отблъскващ, толкова грозен, че чак майка му не може да го познае. Той изживява своя вътрешна и личностна трагедия, но в крайна сметка, като във всяка приказка, всичко завършва с хепиенд. Втората тема е за приятелството, тя е по-традиционна и в случая е съпътстваща. Всъщност приятелството между Хихо-Хаха и Вилм помага на Вилм, те взаимно си помагат да избягат от страшните вилици и нож на херцога, който иска да ги обезглави. Тя просто помага за развитието на действието, не е основна тема.

– Предпочиташ образа пред думите?

– Когато визията е достатъчно силна, тя няма нужда от допълнително обяснение. Когато видиш 1-2 метра нож и 2 метра вилица, не е нужно още десет минути да казваш, че ще убиеш някого, то е очевидно. Децата приемат света предимно визуално, затова смятам, че в кукления театър основното е визията.

– Актьорите се забавляваха, когато играеха...

– Те са много младички, това е много хубаво и много ми помогна в работата. Ана-Мария Лалова играе град, вещица, херцог – това е едно бързо, ужасяващо неудобно преобличане зад кулисите, което от залата не се усеща. В Сливен няха достатъчно актьори и директорката Ефимия Павлова ми позволи да покания три актриси, които току-що бяха завършили класа на Жени Пашова. Страшно много им се играеше. Няма „изморени сме“, репетираха по 8-9 часа всеки ден. Те нямат шампи, нямат научени неща, вещицата не е тази, която всички играят – лоша, проклетата бабичка, тя си има друга само нейна си цветност. Херцогът също не е сатрап. Защо когато кажем цар, той винаги да е някакъв стар злосторник? Представлението е изключително уморително, защото един час главният герой, който играе джуджето, е на колелце. А иначе е ужасно висок мъж. Както той каза: „Трябва ми масажист след представление, защото просто не мога да се вдигна после на краката си“.

С Елена Дойчева, директора на фестивала и директор на Ямболския куклен театър

– Твоя е заслугата този фестивал да го има. Оправдаха ли се очакванията ти?

– Да. Дори повече отколкото съм очаквала. Защото на това издание имахме толкова много гости, колеги и театри от България и от чужбина. Радва ме, че цялата седмица беше наситена с интересни спектакли, с много емоционални преживявания, че много колеги се срещат тук, общуват и целият фестивал мина под знака на приказката, на приказната фиеста – както се нарича нашият сборник с нови български пиеси за куклен театър.

– Какви изводи си правиш от представеното?

– Смятам, че българския куклен театър и куклено изкуство имат по-големи възможности и могат много повече. Да си пожелаем да имаме възможност да творим, защото това изкуство е скъпо. Продукцията е добра, но може да бъде и още по-добра, ако има добра политика по отношение на куклените театри. За тях трябва да мислим много повече, защото това е театърът, свързан с децата ни.

– За пръв път със статуетката „Играещият човек“ е отличен спектакъл на театъра-домакин.

– За пръв път се случва и аз съм изненадана. От момента, когато с големия наш скулптор Георги Чапкънов решихме каква да бъде статуетката за голямата награда, минаха повече от десет години. Мечтаех за момента, в който журито ще я връчи и на нас. Наградата е изключителна като стойност.

– Помня години, когато журито се въздържахе да я присъди...

– Да, имаше години, в които журито беше категорично – няма спектакъл за тази награда. И така, фестивал след фестивал, а статуетката си стоеше в кабинета ми, но сега ние я получихме и тя остава при нас.

– С какво вашата постановка спечели журито?

– Харесвам спектакъла, като цяло той е много интересен, различен, актьорите играят великолепно разположени в пространството с такава пластика на куклите и актьорът не е видим. Той просто изчезва, той потъва на сцената като в черна камера, играят само куклите. И мисля, че тази органика, тази пластика, този финес, да, може би с това спечелиха. Безкрайно благодаря на целия състав, защото представлението мина прекрасно.

– Както каза председателят на журито Борис Годовски, с този спектакъл куклите се върнаха в кукления театър.

– Да, те оживяха, те бяха истински, живи, одухотворени.

– Тази вечер имаш двоен празник: фестивалът мина добре, а и ваш спектакъл спечели голямата награда.

– За което благодаря на журито, но съм признателна много и на публиката, защото в нашия град ние имаме прекрасна публика, която възпитаваме още от детските години. Смятам, че и всички мои колеги, участници във фестивала, са доволни от този празник на приказката, който продължи цяла седмица.

„Джуджето
Дългоноско“
„The Longnose
Dwarf“

